

ТРИЗНІВНИК · REVUE HEBDOMADAIRE · **TRIDENI**
UKRAÏNIENNE

Число 48 (306) рік вид. VII. 20 грудня 1931 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 20 грудня 1931 року.

Свого часу, містячи заклик Управи Товариства Прихильників Української Господарської Академії в Подєбрадах, ми горяче його підтримали і навертали всіх, до кого слово наше доходить, своєю жертвою допомогти зберегти життя нашої високої технічної школи, своєю працею перед українським народом такої заслуженої і такої для нашого краю потрібної. *)

Нема чого спинятися на вазі в нашому національно-культурному бюджеті академії, особливо за сучасних обставин. На Великій Україні вільної науки не існує: там її взято в залізні московські шпуги, живосилом викривляється на комуністичний копил. Наведені в хроніці цього числа уривки з промови те-ж «академіка» Шліхтера подають ще раз до того яскраві ілюстрації. На інших землях українських, що входять в склад інших держав, немає жадної своєї високої школи, а до чужих — молоді нашої доступитися не легко, тай до потреб нашого народу вони не пристосовані і на них не зважають. Вже це одне, по-за всім тим позитивним, що академія встигла зробити, ще вище підіймає її значіння і в сучасному, і в майбутньому, і робить питання про те — бути чи не бути їй — ділом загально-національним.

В цьому числі містимо відомості про те, як розвивається робота молодого товариства прихильників академії. Управа його вдається до нас з проханням привертати увагу наших читачів до цієї справи й містити на наших сторінках матеріали, які треба подати до відома ширшого загалу. Охоче це робили й залюбки робитимемо далі.

*) Передовиця ч. 39 - 297 з. 18. X. 1931.

Що зробило товариство для розвитку своєї діяльності, — читач знайде в хроніці. З великою приємністю подали б і звістки про те, як озвалось наше громадянство на той заклик і що воно зробило для врятування академії.

Редакція «Тризуба» вписується в члени Товариства Прихильників Академії і закликає до того наші установи, наші об'єднання і окремих громадян, свідомих свого обов'язку перед рідним краєм і спроможних його виконати.

Ми певні, що голос наш дійде до нашої еміграції, і вона, що в спроможності її, те зробить. Та річ в тім, що ті засоби, які посідають земляки наші з Великої України, на чужині суцї, аж надто не великі. І при всій добрій волі допомогти, при всьому напруженні — підняти цю справу над їхні сили. Їх жертва це лепта вдовиці.

Справа життя і смерті академії Подебрадської — це справа всього народу українського. З Великої України сьогодні помочі сподіватися не можна. Але мільйони українців, що живуть на рідній землі на інших займанщинах? Що правда, світова криза економічна тяжко відбилася і на їх добробуті. Та все-ж вони перебувають у людських умовах, чимало і в певних достатках, і не позбавлені можливості стати в допомозі справі загально-національній, яка повинна об'єднати всіх українців усяких поглядів, усяких напрямків, з усіх територій. Аби тільки була свідомість свого обов'язку і добра воля його виконати. А сотні тисяч української еміграції за океаном. Адже там криза менше дається в знаки. Адже серед неї багато є людей що доробилися чималого майна і могли б, себе ні в чім не обмежуючи, справді значно спричинитися до того, щоб горде й благородне гасло: «нарід — собі», що його за девіз взяло товариство, таки перейшло в життя.

Треба тільки, щоб той нарід був свідомий:

Справа Подебрадської академії це іспит тієї свідомости.

З життя Французького Товариства Українознавства.

30-го листопада відбулися у салонах готелю Лютеція збори Комітету імени Делямара і товариське прийняття гостей. Про заснування його у складі Товариства Українознавства було згадано в свій час в «Тризубі». Цей Комітет складається виключно з сенаторів і депутатів-французів і знаходиться під головуванням п. Евена, депутата міста Парижа, який і головував на перших сходинках цього року.

Збори почалися дуже цікавою доповіддю графа де Сермуаз, члена Прав-

ління Французького Товариства Українознавства. Докладчик старшиною в 1919 році був у складі французької військової місії, яка приділена була до армії Денікіна, подає свої уваги до історії України, зупиняється на де-яких моментах старої імперії, але його більше цікавить доба відродження України. Говорить він про свої особисті спостереження від побуту на Україні. Переїздячи з України до Московщини, він зрозумів різницю національну двох народів, зрозумів і те, чому Росія так міцно тримається за багату Україну. Але промовець заперечує тому, що Росія не може жити без України, і нарешті він себе запитує: «Чому-ж Україна мусить завжди залишатися московською колонією»? Панславистична Росія завжди мала нахил як можна далі пролізти до центру Європи, захоплюючи різні слов'янські землі. Наполеон зрозумів російську небезпеку, але запізно.

Кінчаючи, граф Сермуа згадав, що уряд УНР не раз заявляв свою згоду виплатити ту частину старого російського боргу, яка може припадати на Україну.

В своєму резюме Голова п. Евен, висловлює сподіванку, що Франція, яка допомогла вже багатьом країнам стати вільними, починаючи від Сполучених Штатів Америки і кінчаючи Чехословаччиною, захоче у відповідну хвилину допомогти і Україні. Він сподівається, що французи зуміють поширити ті традиційні симпатії, які вони мають до поляків, і далі на схід, на Україну.

В своїй дуже яскравій промові п. Евен виявив не аби-яке знання української історії і глибоке розуміння справи, уважаючи українську проблему, як найголовнішу у східно-європейській політиці. Згадав і про помітну зміну у відношенню до цієї проблеми, зачитавши кілька листів, надісланих йому від його найвидатніших товаришів з французького парламенту, різних видатних французьких громадських діячів, представників дипломатичних сфер і т. и.

Серед присутніх знаходилися дуже відомі публіцисти, політичні діячі, високі духовні особи, які у жвавих розмовах коментували все почуте. А головна тема — поява книжки п. Евена «Проблема незалежності України і Франція», що недавно появилася в книгарнях.

* * *

2-го грудня у тих же салонах відбулися загальні збори членів Французького Товариства Українознавства, на яких, згідно з статутом, Правління, виконувало обов'язки президії. Головував п. міністр Феран. Заслухано було фінансовий доклад члена Правління — скарбника п. Шодена, і прийнято до відома баланс у сім тисяч фр.

З докладу Генерального Секретаря, який виконує також обов'язки секретаря Комітету Делямара та інших комісій, було видно, що існуючи заледве півтора роки Французьке Товариство Українознавства зуміло досягнути де-яких успіхів у напрямі зацікавлення Україною наукових, мистецьких та публіцистичних кол у Франції. Двічі було згадано про моральне значіння тих доказів симпатії, які давали Товариству представники українській еміграції.

За найважливіше досягнення слід уважати заснування регулярних курсів французькою мовою української історії, географії, літератури та історії культури, які були відкриті 26 листопада с. р. Лектори і керувники катедр вибрані серед нечислених спеціалістів у Парижі і мають дати у першому році загальний огляд всіх галузей українознавства, з тим, що з 1932-1933 роком буде координовано з університетським.

До цих систематичних курсів додано окремі виклади, чи серії лекцій про де-які важливі моменти у кожній з названих дисциплін. В цій категорії будуть також лекції де-яких українських учених та письменників.

Комісія, яка керує курсами, складається з члена Правління проф. Пінона та пань проф. Вувалло (історія й географія), д-р Р. Никитюкової (література), п. п. Роже Тісеран (історія культури) і Бернара (мова), які

і викладатимуть кожний по своїй спеціальності. Виклади ці, з яких вже відбулося два пані Вуалло, відбуваються і відбуватимуться регулярно щочетверга (крім 24 та 31 грудня 1931 року та 24 березня 1932 р.) о 9 год. вечері у Школі Публічних Робіт — 3, rue Thénard. Вступ безплатний. Картки на вступ у генерального секретаря — 61, Bd. St.-Germain. Paris 5-e. Середа 11-12, субота 15-16.

Членів у Товаристві всього: почесних 14, серед яких п'ять українців, дійсних 42 та 4 прихильників.

Загальні збори, з сумом згадавши померлих членів Правління — відомого географа Жана Брюна, почесних — археолога маркіза де Бай і посла графа Тишкевича та заступницю генерального секретаря панну Жакеліну Шоден, доповнили Правління панією Бонен та вибрали заступницею генерального секретаря панну Едіт Шоден.

Слово забирає далі п. Шульгин, Голова Мисії в Парижі, почесний член Товариства. Відзначаючи, що діяльність Товариства, цього культурного огнища, присвяченого Україні, викликає як найбільший інтерес і вдячність з боку всіх громадян, промовець з особливою присмістю відмічає організацію викладів про Україну. Разом з тим він користується нагодою, щоб відмітити ту ненормальність, що досі у французькому інституті Слов'янознавства не існує українського відділу. Там фігурують 5 слов'янських націй, але на всіх слов'янських конгресах їх нараховують 6, і цією справою є Україна. Приєднучися до слів генерального секретаря, присвячених померлим, п. Шульгин згадує свого попередника в Парижі — графа Тишкевича, що всі останні сили і навіть майно своєї віддав українській державності. Кількома теплими словами згадує він також покійного Жана Брюна, академіка і видатного вченого, який був завжди вірним другом України.

Після закінчення зборів присутнім було сервіровано чай.

І. де З.

З міжнароднього життя

— Англо-індійська справа.

Закінчено в Лондоні другу англо-індійську конференцію, що дістала символічну назву Круглого Стола. Про її початок казано було свого часу на цьому місці. Одчинено її було з незвичайною помпою; бо-ж сам англійський король вітав прибувших на неї колоніальних представників і виголосив перед ними відповідну декларацію. А треба пам'ятати, що в Англії коли до справи затягають не то що самого короля, а навіть ім'я його, то це означає, що справу вважать дуже високо і на її успіх сподіваються.

Сподівалися в Лондоні і на успіх конференції Круглого Стола, начебто маючи для того всі підстави. Перед тим в самій Індії, як відомо, сталося формальне, — так зване джентельменське, себ-то неписане, а устне — перемир'я між індійським віце-королем та вождем індуського національного руху магатмою Ганді. Згідно тому перемир'ю припинено було грандіозну акцію так званого пасивного спротиву, спрямованого на повалення англійської надвлади в Індії; ліквідовано активну революційну пропаганду з індуського боку, і сам Ганді погодився поїхати до Лондону на конференцію, аби там узяти активну участь у виробленні проєкта нової конституції для Індії, яка б відповідала взаємним інтересам обох сторін.

Так само і з англійського боку зроблено було неначеб-то все для успіху задуманого діла. На чолі британської влади стояв Мак-Дональд, а тодішній уряд складався виключно з членів Labour-Party, яка майже без застережень йшла на зустріч державним змаганням Індії. Ліберали підтримали в цій справі Мак-Дональда, але, — що було найважливішим, — підтримали його й консерватори, які устами свого вождя Балдвина дали чисто англійське — тверезе, реальне й логічне — пояснення своєї нової позиції що-до індійської конституції. — Ми, — сказав тоді приблиз-

но так Балдвин, — самі занесли до Індії елементи європейської цивілізації, а ця цивілізація неминуче породжує у народів визвольні змагання. Індія має тому рацію, і ми мусимо йти їй на зустріч.

А в тім конференція Круглого Стола, пропрацювавши кілька місяців, скінчилася повним неуспіхом, бо учасники її домовитися між собою не могли і не вміли.

Єдиним реальним її наслідком — і то на користь Англії, а не Індії — було те, що за ці місяці справу було публічно вияснено до кінця, виявлено було ті індійські політичні й національні чинники, які гальмують і довго майбуть ще гальмуватимуть її остаточне вирішення. Усім заінтересованим були вони, — як про це зважалося не раз у «Тризубі», — відомі й раніше, але лише тепер встали вони наочно перед цілою світовою опінією.

У своїй першій промові на конференції Ганді, між иншим, поставив справу англо-індійського погодження у такий ідеалістичний спосіб:

Не маю сумніву ані на одну хвилину, що Велика Британія має досить сили для того, щоб збройною рукою утримати за собою Індію. Але яка з двох Індій буде ліпшою для добробуту та економічної волі Великої Британії? Індія — бунтівлива рабиня, чи багата, поважана Англією Індія, яка розділить з Великою Британією всі її труднощі, яка, на випадок потреби, буде битися на англійському боці за замирення цілого світу?

З тих слів справа виглядала б так, що в ній заінтересовані лише дві сторони, які стоять кожна спільним фронтом одна проти одної: Англія та Індія, — і що все залежить од доброї волі Великої Британії. Конференція однак виявила де-що иншого. Англія таки справді мала, як було вказано вище, єдиний фронт, але друга сторона — Індія — того єдиного фронту не мала, не мала тому й волі діяти до того чи иншого погодження. Індія представлена була трьома групами, різними численно, протирічними інтересами своїми. Перша з них — найбільша — це індуські націоналісти на чолі з Ганді; друга — незалежні князівства з мішаним національно й релігійно населенням, і третя — меншості національні, релігійні й кастові, тоб-то мусульмане, християне, сікі, перси, парії і т. ин.

Збираючися на конференцію, Ганді урочисто обіцявся приїхати до Лондону в якості представника цілої Індії, тоб-то як індуської більшості, так і всіх згаданих меншостей. Сам він хоч і являється індуським святим, але з молодих літ перейнятий європейською демократичною культурою, гадав, що йому буде легко знайти справедливе погодження між індусами та иншими групами індійського населення. Та помилився; індусько-магометанських та инших протилежностей не замирув, і на конференції представляв лише більшість, і то більшість незамирену, яка над меншостями змагається панувати та до якої меншості ставляться не сприятливо й недовірливо, воліючи скоріше залишити над собою панування англійців, ніж змінити його на панування індусів.

Коли б ті індійські меншості були ще меншостями, так мовити, європейського калібру, воно може далось б практично якось зладити справу. Але-ж вони впрот грандіозні. Одних магометан у Індії 80 мільйонів, себ-то майже вдвоє стільки, скільки англійців в Англії; до инших релігійних культів належать якихось 35 мільйонів, паріїв так само кілька десятків мільйонів. А проти них величезний масив індусів в кількості 200 мільйонів, так само однак розбитий в середині своїй на відтінки культу, на провінціяльні відміни, нарешті — на колоніяльні провінції та на різного роду більше та менше незалежні князівства. Як до всього того масового конгломерату прикласти європейське розуміння більшості й меншості, централізації та федералізму, пропорційних прав на парламентські мандати і таке инше?

Індійської території і індійського населення, на європейське око, вистачило б не на одну державу, а на десяток, так мовити, більших держав. І коли щось подібного сталося б, відповідно легко вирішені б були всі оті протиріччя, що повстали зараз перед єдиною Індією, яка не може дати собі з ними ради.

Лад і порядок утримується у ній на сьогодні тому, що серед розбурханих інтересів її населення стоїть сила до певної міри нейтральна — британська верховна адміністрація. Індуські націоналісти вважають, що вони мають право і можуть ту силу заступити, індійські меншості тої думки не поділяють, гадаючи, що для їх інтересів ліпше англійців залишити в Індії й надалі, як зверхню владу, як верховного арбітра. Мабуть такі обидві сторони мають рацію, а коли так, то знайти для них елементи згоди можна буде лише в далекому майбутньому, коли зміняться політичні обставини, а особливо — коли здійметься високо в гору рівень європейської цивілізації в Індії, коли ідеї Ганді стануть власністю широких кол індуського населення. Щоб такі справи вирішувати справедливо, мало одного святого, треба, щоб їх було в країні багато.

Конференція Круглого Стола збанкрутувала з вини представників Індії, які не знайшли для себе єдиної спільної мови. З тим Ганді і поїхав до дому. Що він далі робитиме, який напрям прибере його боротьба з англійською надвладдою в Індії, поки-що не знати. Можливо, що її цілий провід над тою боротьбою перейде з його рук до інших, бо народи не прощають неспіху своїм вождям. А втім, так звичайно ставляться європейські народи; як до того ставляться східні нації, — годі нам, європейцям, вгадувати.

Що робитимуть далі англійці? Мак-Дональд висловився про те, прощаючись з конференцією, і повторив у парламенті, діставши від нього ухвалу. Англійська влада дбатиме далі про те, аби утворити з Індії незалежний домініон, бо тільки в цей спосіб можна добре забезпечити колосальні британські інтереси в цій частині азійського світу. Столітній досвід вивчив англійців, що одною зброєю багато не досягнеш, а як і досягнеш, то не надовго.

Observer.

19 грудня 1931 року в роковини трагічної смерті
письменниці

ВАЛЕРІЇ О'КОННОР ВІЛІНСЬКОЇ

відправлено панахиду по небіжчиці та чоловікові її інж.

ОЛЕКСАНДРОВІ ВІЛІНСЬКОМУ

в Православній Церкві св. Миколая в Празі Чеській о 3-ій
годині по полудні.

Хроніка.

З Великої України.

— Всеукраїнська Академія Наук. 26 листопада розпочалася чергова сесія соціально - економічного відділу Всеукраїнської Академії Наук. Вступну промову виголосив Шліхтер, який між іншим казав:

«Наше завдання що-до наукової праці полягає в тому, щоб розкрити помилкові погляди, або класово — шкідливі. Робити це треба й надалі, щоб наша пролетарська громадскість знала, які ж учені беруть активну участь в процесі соціалістичного будівництва. Така мета, і тільки така мета лежить в тій роботі, яку провадили досі на фронті ідеологічної боротьби, що точилися в ВУАН і яку провадитимуть і надалі з усією рішучістю, з усією непримирністю проти тієї частини науковців (!) в ВУАН, що в науковій і практичній роботі в минулому і тепер реакційно ворожі до марксизму - лєнінізму і до соціального будівництва...

«Ми будемо рішуче нищити на теоретичному фронті кожную помилку, кожную шкідливу спробу, але разом із тим ми мусимо, як і раніше, твердо й широко віддавати всю дружню товариську увагу тим, хто щиро хоче працювати попліч з пролетаріатом. Я вже казав, що в наслідок тієї ідеологічної боротьби, яку ми провадили досі, ми маємо таке відмітне явище, як відхід ряду наукових робітників від тих помилкових позицій, які вони ще недавно поділяли, які вони ще недавно вважали єдино - істинними, з одного боку, а з другого — виявлення таких наукових робітників, які справді бажать працювати попліч з пролетаріатом у соціалістичному будівництві, прагнуть зрозуміти матеріалістичну діалектику, яку єди-

ну зброєю нашої праці що-до соціалістичного, науково - культурного будівництва, які щиро хочуть оволодіти цією зброєю...

«Я певен, що так принципово, як ми зуміли провадити ідеологічну боротьбу в минулому, ми зуміємо її провадити і в майбутньому...»

Засідання сесії почалося доповіддю вченого секретаря II відділу проф. О. Комішана — «Підготовка інтервенції і французькі соціалістичні партії».

Далі з доповідями виступили: проф. Розанов «Гегель і сучасний гегеліянський ренесанс у філософії та політиці» і акад. Юринець — «Гегель і сучасний буржуазний світ». («Прол. Правда» ч. 270 з 29. XI).

— 26 листопада почала працю і сесія I відділу ВУАН—природничо - технічного.

Учений секретар цього відділу акад. Кравчук в своїй промові зазначив, що «наукова тематика першого відділу набагато перебудована в бік виконання важливих узлових проблем соціалістичного будівництва народного господарства радянської України та її обороноспроможности, що відповідає ухвалам керівних державних та партійних органів, згідно з ухвалами жовтневого пленума ЦК ВКП(б) в справах транспорту. Наукова тематика відділу має досить широкі контури методологічної роботи на засадах марксо-лєнінської науки та боротьби з ворожою ідеологією».

Акад. Симинський в своїй промові зазначав, що «роботу першого відділу плановано на основі ухвал I всесоюзної конференції планування науково - дослідної роботи, щоб піднести темп та ефективність науково - дослідної роботи, забезпечити сучасні вимоги й потреби промисловості».

Промовляв тако-ж «завідуючий сектору науки Народнього Комісаріату Освіти-Мінькевич. Він між иншим зазначив, що завданням своїм вважає «зв'язок заставан з виробництвом. Ми повинні зробити нашу тематику складовою частиною тематики всієї наукової роботи в галузі промисловости». («Пр. Пр.» ч. 269 з 28. XI).

— 28 листопада відкрив сесію ВУАН президент її акад. Богомолець. На порядку денному стояли: доповідь про тематичний план ВУАН на 1932 рік, ряд наукових доповідей: акад. Соколовського, Плотникова, Симинського, Богомольця, складання угод про «соц-змагання» з Всесоюзною та Білоруською Академіями Наук («Ксм.» ч. 328 з 29. XI).

— Віце - президент ВУАН Шліхтер виступив з промовою на злеті робітників - ударників на одному з заводів у Києві. Сказав він по-між иншим таке:

— «Всеукраїнська Академія Наук — виплеканець класової боротьби.

До 1929 року в Академії, що її утворив гетьман Скоропадський, сиділи реакційні і навіть одверто контр - революційні генерали від науки. Вони на академічних спільних зібраннях у 1921 році, на четвертому році пролетарської революції, в радянській Академії обговорювали спеціальні церковні питання, делегували віце-президента Академії на церковне свято в соборі св. Софії.

До 1928 року вони користувалися старим гетьмансько - петлюрівським статутом ВУАН, хоч і був уже новий радянський статут, затверджений ВУЦВК'ом.

Радянська влада 1921 року передала Академії Голосівський ліс для науково - дослідного використання. Тодішні керівники ВУАН Голосівський ліс прийняли, але... зафіксували у себе в протоколі історичну, відверто - контр-революційну постанову: «Вартість Голосівського лісу доведеться сплатити його колишнім власникам, коли настануть відповідні умови»...

Для всіх нас ясно, — продовжував Шліхтер, — на які «відпо-

відні умови» чекали ці старі академічні зубри. Вони чекали на повалення радянської влади.

Вони перетворили ВУАН в штаб контр - революційної «Спілки Визволення України» — СВУ.

Пролетаріят та його авангард — комуністична партія — дали 1929 року до Академії 39 нових радянських академіків, серед них і кілька комуністів.

На весні цього року ми на широкіх публічних дискусіях розвінчали ідеологів українського шовінізму проф. Грушевського, Воблого та інших. Учора на сесії ВУАН ряд колишніх учнів Грушевського публічно відмовилися від теоретичних принципів школи Грушевського, відверто визнали його науку буржуазною та заявили про своє шире бажання всі свої сили віддати на служіння пролетаріятіві.

Тепер ВУАН заходила коло революційної перебудови всієї своєї тематики, своїх наукових планів.

В центрі уваги ВУАН—наукове опрацювання питань колективізації сільського господарства, індустріалізації країни та реконструкції нашої соціалістичної промисловости і транспорту на основі марксо - лєнінської методології.

У зміцненні зв'язку з пролетаріяттом, у науково - популяризаційній роботі для мас і серед мас — запорука успіху дальшої роботи ВУАН». («Пр. Пр.» ч. 271 з 30. XI).

— Повернення Україні «Румянцевського опису». Академія Наук СССР передала до Київського Центрального Архиву так звану «Румянцевскую опись», яка являється частиною опису Гетьманщини (1765-1767 рр.). («Пр. Пр.» ч. 271 з 30. XI).

— Польська комуністична делегація в Києві. До Києва прибула польська «робітничо - селянська делегація», яка відвідала польські культурно - освітні установи в Києві. Відвідала делегація зокрема польський технікум та інші польські школи, а тако-ж:

Інститут Польської Культури при Всеукраїнській Академії Наук («Пр. Пр.» ч. 271 з 30. XI).

— Студентські інтернати. Не можна собі уявити щось гірше, ніж представляє собою інтернат на Радянському Майдані ч. 3 (у Києві). Особливо поганий стан кімнат, де живуть студенти першого курсу. Не то що білизни та ковдр, нема навіть сінників не вистачає й ліжок. Сплять по двос на одному ліжку.

Студенти Інституту Соцвиху не додержують навіть найелементарніших правил гігієни й санітарії. Не зважаючи на те, що студенти живуть дуже скупчено й що тепер є багато захворювань, в інтернаті нема свого ізолятора.

В день коли робився обслід інтернату, по кімнатах лежало 23 хворих з високою температурою. Прибирати інтернат немає кому. Коли хтось із студентів хоче сам помити підлогу, так і цього неможна зробити, бо нема ні відра, ні ганчірки.

В кімнатах так тісно, що немає де поставити сплювачку і хворим нікуди плюнути. («Пр. Пр.» ч. 274 з 4. XII).

— Селяне під судом. В Кривому Розі притягнуто до суду 6 голів сільських рад, де на зяб зорано менш як 20 відсотків запланованої більшовиками площі («Ком.» ч. 326 з 27. XI).

— Прибирають міцніше до рук «радгоспи». Обслідування совітською владою так званих радгоспів на Україні виявило, що під час збирання, молотіння й перевозу хліба бувають дуже великі втрати; хліб робітники в радгоспах їдять «за цілком незаконними нормами», що в ряді випадків мало не вдвічі перевищують визначені для першорядних підприємств у місті», врожай в радгоспах зменшують і справжні розміри хлібних ресурсів записують неправильно, «зобов'язання про здавання дзерна державі керівники радгоспів розглядали як другорядне завдання, що виконання його можна відкласти до цілковитого задоволення потреб свого господарства, який

обробітку землі цілком незадовільна».

Ці результати огляду радгоспів на Україні обговорювала московська рада народних комісарів та ЦК ВКП та ухвалила такі постанови:

«Витрачання радгоспами харчів і кормів розміром, що перевищує визначені норми, вважати за карний злочин.

Призначити в кожному радгоспі контролера наркомзему ССР (з Москви) незалежно від директора радгоспу та тресту, і підлеглого безпосереднє наркомземові в Москві, на обов'язки якого покласти перевірку справи обліку в радгоспі, щоденний догляд за правильним перехованням продукції в радгоспі, за додержанням норм витрачання харчів і кормів, за виконанням радгоспом своїх зобов'язань перед державою — що до здавання продукції. Цим контролерам надається право «припиняти незаконні розпорядження» адміністрації.

Нарешті московським газетам «Правда», «Известия» та «Социалистическое земледелие» наказано зайнятися «систематичною критикою й висвітлюванням» дальшої роботи по радгоспах («Пр. Пр.» ч. 269 з 28. XI).

— Цукрова кампанія В Кам'янському «цукрокомбінаті» багато буряків звозять до потайних сховищ (до 40). Де-які села, виконавши 25 відсотків плану, перестали зовсім возити буряки. («Пр. Пр.» ч. 274 з 4. XII).

— Через морози припинено возити буряки до цукроварні в Кам'янці. Цукроварня стала («Пр. Пр.» ч. 270 з 29. XI).

— Через брак підвезених буряків стала Бобровицька цукроварня («Ком.» ч. 327 з 28. XI).

— З Києва вислано до цукрових «комбінатів» Київщини 26 робітничих бригад, які «мають завдання — допомогти закінчити копання, вдруге перекопати де-які ділянки, де залишилися в землі буряки, допомогти у везовиці буряків, розгорнути масову роботу в боротьбі з крадіжками та затаюванням буряків» («Пр. Пр.» ч. 271 з 30. XI).

— Новий цукор відразу ввозять за кордон. До одеського

порту вже надходять потяги з новим цукром. Цукор перевантажується на пароплави і відправляється за кордон.

Між иншим в порті бракується від 40 до 60 відсотків кожної партії цукру в наслідок невиконання умов для експорту. Дуже часто фарба, якою помічаються мішки, просякає тканину і забруднює цукор. Цукор тако-ж псується від того, що його навантажують в брудні вагони («Пр. Пр.» ч. 269 з 28. XI).

— Н а с а д ж е н і п о к о л г о с п а х с а д и г и н у т ь . Біля Святошина минулої весни посадили 50 гектарів молодого саду, який приділено до сусідніх колгоспів. Колгоспи сад цей не доглядають. Зайці псують молоді дерева. Тільки на 12,5 гект. обв'язано дерева соломом. («Пр. Пр.» ч. 274 з 4. XII).

— К о н і п р о п а д а ю т ь . Огляд транспортних валок у Києві виявив, що 30-40 відсотків коней зовсім замучені. Доглядають їх кепсько. Коней на роботу часом запрягають ненапасними. Коні тако-ж незабезпечені й кормом. В деяких валках запасів сіна вистачить лише на 1 місяць. Ветеринарний догляд дуже слабкий («Пр. Пр.» ч. 270 з 29. XI).

— С о в і т ь к і х л і б н і к р а м н и ц і . По хлібних крамницях в Києві брудно. Попіл лежить грубим шаром. На прилавку однієї крамниці лежали штани та подушка, тут же ріжуть хліб. В другій крамниці пороху з полиць не змітали з минулого року. Продавці рук не миють.

В одній крамниці, яка «оголосила себе ударною і викликала на соцзмагання інші крамниці», санітарний стан незадовільний. Полиці на хліб брудні. Скрізь бруд. Під прилавком недокурки і пляшкі. У другому відділі замість прилавка перекинутий ящик. Немас драбнок, щоб діставати хліб з верхньої полиці. Продавець стає брудними чобітьми на прилавок. Потім тут же ріжуть хліб.

Хліб до крамниць привозять у брудних візках («Пр. Пр.» ч. 269 з 28. XI).

— Н е м а ч и м о п а л ю -

в а т и п о м е ш к а н н я . П р е з и д і я К П (б) У п о с т а н о в и л а п е р е в е с т и п р о т я г о м з і м и « т р ь о х м і с я ч н и к е к о н о м і ї п а л и в а », б о н е м а є з а р а з н і в у г і л л я , н і д р о в («Ком.» ч. 328 з 29. XI).

З життя укр. еміграції У Франції.

— К о м і т е т П і д т р и м - ж и У к р а ї н с ь к о ї Г о с - п о д а р с ь к о ї А к а д е м і ї в Ч е х о с л o в а ч ч и н і . Управою Спілки Українських Інженерів у Франції прийнято на себе на терені Франції обов'язки Комітету Підтримки Української Господарської Академії в Чехословаччині. Метою своєю Комітет Підтримки має поміч Товариству Прихильників Української Господарської Академії в ЧСР в його акції до збереження Академії.

— З а м і с ь р і з д в я н и х т а н о в о р і ч н і х п р и в і т а ь с к л а в н а б е з р о б і т н и х т а н а Б і б л і о т е к у і м . С . П е т л ю р и п о 10 ф р а н к і в І в а н Р у д и ч і в .

З В І Т

з діяльності Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції за рік 1931.

I.

3-ій З'їзд Т-ва Армії УНР призначено на 1-ше січня 1932 року.

II.

В н у т р і ш н і с ж и т т я Т - в а .

— С т а н ч л е н і в Т - в а . Увесь минулий рік 1931 пройшов під загрозою безробіття, яке на останку прийняло цілком реальні і небезпечні форми, а саме: серед членів Т-ва було багато безробітних, заробіток решти ж членів був дуже мізерний.

З огляду на безробіття Управа Товариства примушена була голівну свою увагу звернути на усунення цього небезпечного явища. Безпосередніми заходами Управи чи при допомозі філій і окремих членів пошастило багатьох людей влаштувати на нову працю. В цьому відношенні члени Т-ва виявили надзвичайну спаяність,

солідарність та готовність допомогати один одному. Заходами Управи Т-ва перед адміністраціями фабрик та підприємств тако-ж пошастило забезпечити багатьох членів від звільнення.

Але, не зважаючи на інтенсивну працю в цьому напрямку, для Управи стало ясным, що безробіття збільшується і що власними її силами цього питання вона не зможе залагодити. Треба було вживати заходів перед французьким урядом та звернути його увагу на важкий стан безробітних українських комбатантів.

— Допомога хворим. Друга важлива справа, на яку Управа звернула увагу—опікування хворими, яких було зареєстровано 9 чоловік. З них 5 були поважно хворі на сухоти. Всім хворим членам Управи допомагала в залежності від засобів і потреби, надсилала невеличку грошову допомогу, доглядала їх по шпиталях, а одного добилася влаштувати до санаторії. Всього на допомогу хворим витрачено 520 франків з сум, що склалися з пожертв, зібраних заходами Управи.

— Прийом і виключення членів. Прийнято нових членів за 1931 рік — 85. Виключено з різних причин, а також з власного бажання — 14.

Нові філії й нові осередки. Засновано нову філію в м. Кнютанжі, - Нільванжі, де перебуває найбільш свідомих і старих вояків. В зв'язку з скупченням вояків в м. м. Греноблі, Регоні, Діжоні та Омекурі — Управа призначила там зв'язкових Т-ва.

— Життя філії та відвідини їх членами Управи. Хоч в минулому році матеріальна криза була на перешкоді життю Т-ва, однак воно переходило більш-менш нормально. Треба відмітити добре налагоджену роботу і товариську спільність філії Т-ва в м. Оден-ле-Тіші, під проводом уповноваженого Т-ва сот. Болобана, як рівнож в м. Ліоні, де, під проводом підполк. Тарана, уповноваженого Т-ва, переведено багато організаціїної і культурно - освітньої

праці. Завдяки надзвичайно гострому безробіттю в Крезі, життя філії в цьому осередку відбувалося поволі. Управа Т-ва так само не може не відмітити віддану працю і інших її представників: в Шалеті — полк. Татарулі, в Регоні — підполк. Ніговського, в Кнютанжі — полк. Веденського, після смерти якого призначено було п. Спаського, в Омекурі — п. Черкаського, в Діжоні — хор. Германовича, в Греноблі — хор. Вонархи та в Шато-де-ля-Форе — п. Чорного. Що-до останнього осередку в Шато-де-ля-Форе, то Управа мусить виділити групу українських вояків, що, закинени в гори, не тільки тримають тісний контакт з Управою Т-ва, але, будучи спаяні, завжди сумлінно і найкраще виконують свої обов'язки.

Загалом треба сказати, що безробіття та матеріальна криза дуже сильно перешкоджала життю та розвиткові філії Т-ва, а особливо в Крезі, не дивлячися на самовіддану та надзвичайно активну роботу уповноваженого Т-ва сот. К. Романюка.

Управа Т-ва сподівається, що оскільки криза та безробіття будуть ущухати, то життя філії Т-ва піде повним ходом і виявиться у довший своїй ширині.

Що-до життя філії Т-ва на провінції в тих місцях, де існують поруч і громадські організації, то взаємовідносини з цими організаціями були цілком нормальні, крім Оден-ле-Тіш'а, де на ґрунті лише місцевих інтересів виникли тертя з причин, незалежних від Т-ва. Треба думати, що ці ненормальні стосунки в Оден-ле-Тіші з часом налагодяться, тим більше, що і Управа Т-ва і Генеральна Рада Союзу Укр. Еміґр. Організації у Франції вживали заходи що-до полагодження цього місцевого непорозуміння.

Що ж торкається поодиноких членів нашого Т-ва, які розвідані по всій Франції, то всі вони тримали сталий зв'язок з Управою Т-ва, за винятком кількох десятків членів.

З причин економії члени Управи не могли часто відвідувати фі-

лії Т-ва. Одначе на протязі минулого року члени Управи побували в Кнютанжі, Оден-ле-Тіші та Шалеті.

— Листування та залагодження ріжних справ. Всього за рік 1931 Управа вислала до 2.000 листів. Це листування складалося з інформацій, залагодження ріжних справ та інше. Така кількість листів свідчить про жваву роботу і зв'язок між членами та Управою, але разом з тим страшенно обтяжало Управу, члени якої ледви могли справлятися зо всіма своїми обов'язками. Треба відзначити окремо справу обміну старих членських карток на нові, на яких зазначено приналежність нашого Т-ва до французької федерації б. комбатантів.

— Наша втрата. 13 вересня 1931 року помер один з видатних старшин Української Армії уповноважений Т-ва на м. Кнютанж - Нільванж, підполковник Веленський Олександр.

III.

— Хутір Товариства в Лян'ї. За минулий рік виплачено повністю всю суму за ґрунт. Залишилося заплатити державного податку біля 3.000 фр.

На самому хуторі, з огляду на економію, провадяться лише самі необхідні роботи. Посаджено 7 дерев овочевих та 10 кущів.

Управа Т-ва, за браком часу не може займатися господарськими справами хутора і тому запропонувала членам Т-ва, що перебувають в Парижі та в околицях, обікрати спеціальну комісію для догляду і переведення робіт на хуторі. Комісію обрано в складі пані Половик, п. п. Тимошенка та Марецького. На бажання цієї комісії ґрунт на хуторі було переорано. Роботу цю було виконано одним з безробітних українців. За минулий рік на хуторі перебувало до 200 чол., причому багато з членів переево на ньому свої вакації.

В 1932 році біля хутора починається будівля шосе, прокладка електрики, проводка каналізації та води. Встановлюється автобусне сполучення із станцією Лян'ї.

В минулому році Управа не

могла зробити чогось реального в справі будівлі. Згідно з законом Люшера Управа не могла отримати позички з причин неустатковання терену, де знаходиться хутір. Пропозиції банків ріжних та приватних товариств що-до позички на будівлю Управа тимчасом відкинула.

Другий Військовий З'їзд, як відомо, постановив утворити з членів Т-ва спеціальне Т-во для володіння хутором на підставі певного статуту. Такий статут вже складено і затвердження його буде залежати від 3-го Військового З'їзду.

IV.

Фінансовий стан.

— Інвалідний фонд. На 1 січня 1931 року на Інвалідному фонді було 32.877 фр. 75 с. (тридцять дві тисячі вісімсот сімдесят сім фр. 75 с.).

З 1 січня 1931 р. по 1. XII 1931, себ-то за 11 місяців, на Інвалідний фонд поступило — 3.644 фр. 10 с. (три тисячі шістьсот сорок чотири фр. 10 с.).

Разом: — 36.521 фр. 85 с.

Видатки по Інвалідному фонду до 1. I. 1931 року вносили 32.271 фр. 15 с., а з 1. I. 1931 по 1. 12. 1931 р. — 5.712 фр. 25 с. Таким чином всі видатки за увесь час вносять

Разом — 37.983 фр. 40 с.

Отже, як виходить з цих сум, витрачено більше, ніж поступило. на 1.451 фр. 55 с.

У переважній частині всі ці видатки йшли на виплату вартості землі та плачення державного податку. Решта ж — на переведення необхідних робіт на самому терені.

— Загальна каса Товариства.

На 1 січня 1931 року в касі Т-ва було готівкою — 2.306 фр. 60 с.

Прибуттів з 1. I. 1931 по 1. XII. 1931 — 10.019 фр. 30 с.

Видатків за той же час — 10.114 фр. 90 с.

Отже на 1. XII. 1931 року залишалася готівкою — 2.211 фр.

Взагалі по касі Т-ва за увесь час перейшло по рубриці прибуттів по 1. XII. 1931 р. — 61.769 фр.

По рубриці видатків за той же час — 59.558 фр.

Сальдо на 1. XII. с. р. — 2.211 фр. — (дві тисячі двіста одинадцять фр.).

У видатках — головні статті: виплата за ґрунт та податок, допомога хворим, роз'їзди, роботи на хуторі та канцелярія.

Згідно з постановою минулого З'їзду про внесення членами одноденного заробітку — за 11 місяців 1931 року внесло тільки 51 чоловік на суму — 1.604 фр. 50 с. Ця сума передана згідно з рішенням Управи в Інвалідний фонд.

Членські внески поступали не цілком регулярно і заборженість членів разом з одноденним заробітком вносить приблизно до 5.000 фр.

На протязі 1931 року Ревізійна Комісія зробила три ревізії каси Т-ва. Про свою діяльність ревізійна комісія подає окремий звіт. Комісія знайшла всі документи й книжки в порядку та всі витрати Управи апробувала.

V.

Зовнішні стосунки.

З діяльності Т-ва на зовні треба відмітити участь української військової делегації на похороні маршала Жофра. Крім того на засіданнях Ради Федерації, до якої Т-во входить, завжди був присутній член Управи Т-ва. Стосунки з Федерацією налагодилися дуже тісні і в багатьох випадках Федерація ставала у пригоді Т-ву при залагодженню ріжних справ. В минулому році Т-во не могло прийняти участі у з'їзді Федерації з чисто економічних причин.

Одночасно Т-во нав'язало приятні стосунки з другою великою федерацією — Юніон Насіональ де Комбатан. Робота Т-ва по зв'язку з фр. комбатантами перекинулася на периферію, і зв'язки наших філій з фр. комбатантами спричинилися у великій мірі до пропаганди української ідеї, яка зустрічала серед французів велику прихильність.

Управа Т-ва, зустрічаючи в своїй діяльності з боку Федерації симпатії да допомогу, вважає своїм обов'язком висловити особливу по-

дяку та призначення п. А. Мажіно, Голові Федерації, п. п. Гранье, генеральному секретареві Федерації та почесному членові Т-ва, адвокату Пенвену, який став юридичним заступником Т-ва та його членів, Деляшові, членові Ради Федерації, Суке, шефу канцелярії Федерації та іншим, Управа Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції.

11 грудня 1931 року

Париж

НА БЕЗРОБІТНИХ.

На заклик Голови Військового Т-ва б. вояків Армії УНР у Франції ген. Уловиченка, який було уміщено в журналі «Тризуб» від 5 грудня б. р. ч. 46, на допомогу безробітним українцям поступили нові пожертви: від пані Петлюрової — 100 фр., ген. Удовиченка О. — за грудень місяць — 20 фр., Гентюк — 15 фр., Шербаків — 5 фр., Цюпак — 20 фр., Барнашевський — 20 фр., Кремінь — 20 фр., Г. і В. Прокоповичів — 25 фр.

Всього поступило — 355 фр.

15. XII. 31. Париж.

В Чехословаччині.

— Діяльність Товариства Прихильників Української Господарської Академії в Чехословаччині. Внаслідок скорочення чеськословенською владою бюджету Української Господарської Академії в Подєбрадах, склалося в Чехословаччині Товариство Прихильників Української Господарської Академії, яке ставить собі за мету відшукування засобів по-між самим українським громадянством як на українських землях, так і на еміґрації, необхідних для дальшого існування Академії.

На чолі Товариства Прихильників Академії стоїть Виконавчий Комітет та Управа. До складу Виконавчого Комітету входять: С. Бородаєвський (голова), С. Комарецький (містоголова) та інж. Подоляк К. (секретар). До Управи увійшли: др. Б. Магюшенко (голова), С. Гольдельман (містоголова), О. Бочковський (містого-

лова), Є. Вировий (скарбник), Б. Лисянський (секретар), В. Сапіцький (член Управи).

Переводячи свою працю, Товариство Прихильників Академії випустило відозву до українського громадянства всіх українських земель та закордону, в якій пояснює становище Української Господарської Академії, її значіння та закликає українське громадянство самому прийти на поміч для збереження єдиної української високої школи. Пропонує для цього Товариство Прихильників окремим громадянам та організаціям вступати за членів до Товариства та вносити вкладки. Три тисячі таких вкладок по 10 доларів кожна урятують Академію від припинення своєї корисної діяльності.

Крім того Товариство видало друком свій статут та інформаційну брошуру про Академію з ілюстраціями, яка оповідає про ті успіхи, яких досягла Академія за 10 літ свого існування.

Девізом собі Товариство обрало: — «Нарід — собі!»

— З'їзд українських інженерів. В днях 19-20 грудня с. р. відбувається в Подєбрадах перший річний з'їзд Союзу Організацій Українських Інженерів на Еміграції.

В Німеччині.

— В Українському Науковому Інститу-

ті в Берліні 14 грудня відбувся доклад доц. д-ра В. Залозецького в німецькій мові на тему «Вплив італійських форм ренесансу на східне - європейське будівництво (Москва й Україна)».

В Польщі

— З життя Українського Наукового Інституту. 9 грудня б. р. відбулося засідання Економічного Семінару, на якому інж. В. Яновський зачитав доклад на тему: Технично — робітничі кадри УССР та їх побутово - матеріальний стан. Доклад цей, складений на підставі величезного матеріалу, переважно з совітської преси і статистичних видань, охоплював цілу низку питань: про профспілки, про наявність і запотрібування кадрів робітників, про кадри технічно - інженерні, стан безпеки по підприємствах, матеріально-побутовий стан українського робітника, про його відношення до праці і про ті заходи, що вживає совітська влада, щоби піднести продукційність праці і поліпшити трудову дисципліну. Яскраво малює автор і настрої серед робітництва, наводячи числені факти виявів незадоволення, зневіри, розчарування українського робітництва у большевиках і їхній програмі. Доклад викликав живий обмін думок, в якому брали участь проф. Шовгенів, інж. О. Чубенко, Є. Гловінський і ин.

Зміст

Париж, неділя, 20 грудня 1931 року — ст. 1. 1. де З. З життя Французького Товариства Українознавства — ст. 2. O b s e r v a t o r . З міжнародного життя — ст. 4. Х р о н і к а . З Великої України — ст. 7. З життя української еміграції: у Франції — ст. 10. В Чехословаччині — ст. 13. В Німеччині — ст. 14. В Польщі — ст. 14.

SAUCISSONS

Pur porc sec garanti.	25	fr. le kg.
Porc et bœuf sec Arles	16	--
Porc et bœuf étuvé.	10	--
Saucisse fraîche pur porc	13	--
Pâté de foie et fritons ^{cuits au} _{four}	12	--

*Marchandise expédiée en colis postal 4 et 9 kilos
franco port et emballage toute gare tous les jours*

Mandat, Remboursement, Crédit après références

Ecrire : **TUDOR, Salaisons, BRIVE (Corrèze)**

MOUTONS ET BREBIS

Nous pouvons vous expédier immédiatement des agneaux, agnelles, béliers, brebis, mouton, genre berrichon, lauraguais, quercynois, ayant actuellement 2 à 3 Kgs de laine. Nous garantissons tous ces animaux de 1re qualité, sains et de bonne venue, bêtes rustiques pouvant rester dehors par tous les temps.

EXPÉDITION FRANCO PORT ET EMBALLAGE POUR TOUTE GARE

Agneaux petits 3 mois, sevrés, qui mangent bien..	90 fr.
Agneaux ou Agnelles 3 à 4 m sevrés solides et vigoureux..	100 fr.
Agneaux ou Agnelles 4 à 5 mois, 30 kg. environ..	150 fr.
Agneaux ou Agnelles 8 à 9 mois, 28 kg. environ..	180 fr.
Moutons ou Brebis 10 à 12 mois, 35 kg. environ..	190 fr.
Brebis 13 à 14 m., 40 kg. env., pouvant être mère..	220 fr.
Brebis avec son agneau.....	300 fr.
Brebis avec deux agneaux (doubles).....	400 fr.

PÉTITS PORCS D'ÉLEVAGE DISPONIBLES TOUTE L'ANNÉE
Indiquez-nous lisiblement à la commande votre adresse et la gare destinataire

CRÉMON Elie, BRIVE (Corrèze)

ENVOI FRANCO PORT ET EMBALLAGE POUR TOUTE GARE GRAND RESEAU
Porcs pesant 100 kilos à 7 mois et 200 kilos à 10 mois

PORCS

Croisements sélectionnés anglais et normands
Fermiers, éleveurs, achetez directement à la production, supprimez l'intermédiaire
J'expédie immédiatement les commandes par caisse de
2, 3, 4, 5, 6, 8, 10 porcs, franco dans toutes gares de France
transport, emballage, mortalité et responsabilité de route à ma charge

Ecrire : CREMON Elie Domaine d'Imbert, BRIVE (Corrèze)

PORCS de 58 jours env.	80 fr. lco
PORCS de 2 mois env.	90 --
PORCS de 2 mois 1/2, 18 k. env.	105 --
PORCS de 3 mois 22 k. env.	130 --
PORCS de 3 mois 1/2, 26 k. env.	160 --
PORCS de 3 à 4 mois, 31 k. env.	190 --

Mâles et Femelles pour reproduction sur demande
Assurance gratuite 6 mois contre la mortalité

POUR

Frs. NOUS LIVRONS

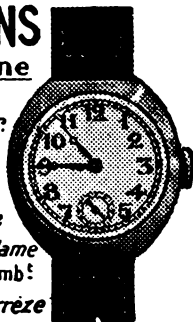
**une montre et chaîne
ou bracelet parfaite**

*homme, dame, à remontoir,
mouvement très solide
soigneusement réglé 36 h.*

chronomètre : garantie
6 ans. simili or, argent. Même

*prix : bracelet, homme ou dame
lumineux choix. Envoi contre remb^t*

DORAT à BRIVE, Corrèze

Передається на ходу ферма; 6 кілометрів від Кан на Рів'єрі.
Є водовод і річка. Там же продаються нові вулики Дадана, кури
і трусики. Писать: Mr. Doyzenko chez Mr. A. Ournigevsky, Quartier
Laous, Roquefort, Al. Mar.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V^e
Tél. Danton 30-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус — Комітет.

Адміністратор : Іл. Косенко

Le Gérant : M-me Perdrizet.